

# INHOUD

VAN HET

## verslag betreffende Nederlandsch (Oost-) Indië van 1909.

|                                                  | Kol. |                                                  | Kol. |
|--------------------------------------------------|------|--------------------------------------------------|------|
| A. Grondgebied en bevolking.....                 | 1    | § 4. Sumatra's Westkust.....                     | 33   |
| B. Opperbeheer .....                             | 1    | § 5. Tapanoeli .....                             | 41   |
| C. Mededeelingen van staatkundigen en algemeenen |      | § 6. Benkoelen .....                             | 45   |
| aard .....                                       | 3    | § 7. Lampongsche districten.....                 | 45   |
| § 1. Betrekkingen met het buitenland.....        | 3    | § 8. Palembang .....                             | 47   |
| § 2. Java en Madoera.....                        | 3    | § 9. Djambi .....                                | 47   |
| § 3. Atjeh en onderhoorigheden.....              | 9    | § 10. Oostkust van Sumatra.....                  | 49   |
| I. Groot-Atjeh .....                             | 22   | § 11. Riouw en onderhoorigheden.....             | 53   |
| Onderafdeeling Koeta Radja en Voor-              |      | § 12. Banka en onderhoorigheden.....             | 55   |
| werken .....                                     | 22   | § 13. Billiton .....                             | 55   |
| Onderafdeeling Oelee Lheue en XXVI               |      | § 14. Westerafdeeling van Borneo.....            | 55   |
| Moekims .....                                    | 23   | § 15. Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo..... | 57   |
| Onderafdeeling XXV Moekims en de                 |      | § 16. Celebes en onderhoorigheden.....           | 63   |
| Zuidelijke nederzettingen .....                  | 23   | § 17. Menado .....                               | 71   |
| Onderafdeeling XXII Moekims .....                | 24   | § 18. Amboina .....                              | 73   |
| Onderafdeeling VII Moekims Pidië .....           | 25   | § 19. Ternate en onderhoorigheden.....           | 75   |
| Onderafdeeling We .....                          | 25   | § 20. Zuid-Nieuw-Guinea .....                    | 79   |
| II. Noordkust van Atjeh .....                    | 25   | § 21. Timor en onderhoorigheden.....             | 81   |
| Onderafdeeling Pidië .....                       | 25   | § 22. Bali en Lombok.....                        | 87   |
| Onderafdeeling Bireuen .....                     | 26   | D. Landmacht .....                               | 95   |
| Onderafdeeling Lho Seumawe .....                 | 27   | § 1. Levende strijdkrachten.....                 | 95   |
| Onderafdeeling Lho Soekon .....                  | 28   | Samenstelling en sterkte van het leger ..        | 95   |
| Onderafdeeling Meer gebied en Dorot-             |      | Plaatselijke indeeling .....                     | 98   |
| streek .....                                     | 28   | Aanvulling van het korps officieren .....        | 98   |
| III. Oostkust van Atjeh .....                    | 29   | Voorziening in de behoefte aan militai-          |      |
| Onderafdeeling Idi .....                         | 29   | ren beneden den rang van officier .....          | 99   |
| Onderafdeeling Langsar .....                     | 29   | Militair onderwijs .....                         | 100  |
| Onderafdeeling Serbodjadi .....                  | 30   | Bewapening .....                                 | 101  |
| Onderafdeeling Tamiang .....                     | 30   | Kleding en uitrusting .....                      | 101  |
| IV. Westkust van Atjeh .....                     | 30   | Huisvesting .....                                | 102  |
| Onderafdeeling Poelo Raja .....                  | 30   | Voeding en verpleging .....                      | 103  |
| Onderafdeeling Meulaboh .....                    | 31   | Algemeene gezondheidstoestand en zie-            |      |
| Onderafdeeling Tapa' Toe'an .....                | 32   | kenverpleging .....                              | 104  |
| V. Bambel .....                                  | 32   | Manoeuvres .....                                 | 104  |
| Onderafdeeling Gajo Loeös .....                  | 32   | Remonte .....                                    | 104  |
| Onderafdeeling Alas-landen .....                 | 33   | Transporttrein .....                             | 105  |
| Onderafdeeling Singkel .....                     | 34   |                                                  |      |

|                                                                                                        | Kol. |                                                                                            | Kol. |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|--------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| Reglementen en voorschriften .....                                                                     | 105  | Algemeene politiestrafreglementen voor Europeanen en inlanders in Nederlandsch-Indië ..... | 127  |
| Belooningen en straffen .....                                                                          | 105  | Forum privilegiatum .....                                                                  | 127  |
| Maatregelen en instellingen in het belang van het zedelijk en stoffelijk welzijn van den soldaat ..... | 106  | Revisie van strafvonnissen van inlandsche rechtbanken door de raden van justitie .....     | 128  |
| Staatsstoomtramweg in Atjeh en telefonen aldaar .....                                                  | 107  | Chineesche geheime genootschappen .....                                                    | 128  |
| Telegraaf- en telefoonlijnen op Celebes en Timor .....                                                 | 108  | Uitlevering .....                                                                          | 128  |
| § 2. Fortificatiën .....                                                                               | 107  | Gratie en remisie van straffen .....                                                       | 128  |
| § 2. Topographische dienst .....                                                                       | 107  | Veediefstallen .....                                                                       | 128  |
| § 4. Krijgsverrichtingen .....                                                                         | 109  | § 5. Gevangeniswezen .....                                                                 | 129  |
| § 5. Korpsen niet rechtstreeks tot het leger behorende .....                                           | 109  | § 6. Militair recht en militaire rechtspraak.....                                          | 129  |
| § 6. Koninklijk koloniaal militair invalidenhuis (op Bronbeek nabij Arnhem) .....                      | 111  | § 7. Gewestelijke en plaatselijke verordeningen                                            | 129  |
| E. Zeemacht .....                                                                                      | 113  | § 8. Bijzondere rechten.....                                                               | 131  |
| § 1. Algemeene mededeelingen.....                                                                      | 113  | Recht van verblijf .....                                                                   | 131  |
| § 2. Koninklijke marine.....                                                                           | 113  | Passenstelsel .....                                                                        | 131  |
| Personeel .....                                                                                        | 113  | Slavernij en pandelingschap .....                                                          | 131  |
| Materieel .....                                                                                        | 114  | § 9. Personen en instellingen met het rechtswezen in verband.....                          | 131  |
| Steenkolen .....                                                                                       | 114  | Practizijns en notarissen .....                                                            | 131  |
| § 3. Gouvernementsmarine .....                                                                         | 115  | Ambtenaren voor Chineesche en Japan-sche zaken .....                                       | 133  |
| Personeel .....                                                                                        | 115  | Wees- en boedelkamers .....                                                                | 134  |
| Materieel .....                                                                                        | 116  | § 10. Arbeidsinspectie en koeliewerving .....                                              | 133  |
| § 4. Marine-etablisement te Soerabaja en gouvernementsdokken .....                                     | 115  | G. Algemeene Rekenkamer en Comptabiliteit.....                                             | 135  |
| § 5. Scheepvaart .....                                                                                 | 117  | § 1. Algemeene Rekenkamer.....                                                             | 135  |
| Inspectie .....                                                                                        | 117  | § 2. Comptabiliteit .....                                                                  | 135  |
| Kustverlichting, bebakening en loodswezen .....                                                        | 117  | H. Algemeen burgerlijk beheer .....                                                        | 137  |
| Haveninrichtingen .....                                                                                | 118  | J. I. Gewestelijk en plaatselijk bestuur; politie.....                                     | 139  |
| Hydrographische dienst .....                                                                           | 119  | § 1. Europeesch bestuur; politie.....                                                      | 139  |
| § 6. Verrichtingen der zeemacht.....                                                                   | 119  | Java en Madoera .....                                                                      | 139  |
| F. Aangelegenheden behorende tot den werkkring van het departement van justitie .....                  | 123  | Buitenbezittingen .....                                                                    | 140  |
| § 1. Rechterlijke macht .....                                                                          | 123  | Tapanoeli .....                                                                            | 140  |
| § 2. Rechtswezen in het algemeen.....                                                                  | 123  | Benkoelen .....                                                                            | 140  |
| Inlandsch reglement .....                                                                              | 124  | Lampongsche districten .....                                                               | 141  |
| Rechtswezen in de Vorstenlanden op Java .....                                                          | 125  | Djambi .....                                                                               | 141  |
| Rechtswezen in de buitenbezittingen ...                                                                | 125  | Oostkust van Sumatra .....                                                                 | 141  |
| Rechtspersoonlijkheid van vereenigingen                                                                | 126  | Atjeh en onderhoorigheden .....                                                            | 141  |
| Naamlooze vennootschappen .....                                                                        | 126  | Riouw en onderhoorigheden .....                                                            | 141  |
| Rechtstoestand van personen .....                                                                      | 126  | Westerafdeeling van Borneo .....                                                           | 141  |
| § 3. Burgerlijk recht, handelsrecht en burgerlijke rechtsvordering.....                                | 125  | Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo .....                                                | 142  |
| Credietverband .....                                                                                   | 125  | Menado .....                                                                               | 142  |
| Industrieel eigendom .....                                                                             | 125  | Celebes en onderhoorigheden .....                                                          | 142  |
| Reglement op de burgerlijke rechtsvordering .....                                                      | 126  | Amboina .....                                                                              | 142  |
| Burgerlijke stand .....                                                                                | 126  | Timor en onderhoorigheden .....                                                            | 142  |
| Overschrijving van eigendommen .....                                                                   | 127  | Bali en Lombok .....                                                                       | 142  |
| Andere onderwerpen .....                                                                               | 128  | § 2. Gewestelijk en plaatselijk zelfbestuur...                                             | 143  |
| § 4. Strafrecht en strafvordering.....                                                                 | 127  | § 3. Inlandsch bestuur.....                                                                | 145  |
|                                                                                                        |      | Java en Madoera .....                                                                      | 145  |
|                                                                                                        |      | Buitenbezittingen .....                                                                    | 147  |
|                                                                                                        |      | Sumatra's Westkust .....                                                                   | 147  |
|                                                                                                        |      | Lampongsche districten .....                                                               | 147  |
|                                                                                                        |      | Billiton .....                                                                             | 148  |
|                                                                                                        |      | Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo .....                                                | 148  |

|                                                                                       | Kol. |                                                                                                                                                                              | Kol. |
|---------------------------------------------------------------------------------------|------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| Bali en Lombok .....                                                                  | 148  | VI. Transporten .....                                                                                                                                                        | 161  |
| § 4. Bestuur over vreemde oosterlingen .....                                          | 147  | VII. Paketvaart en andere stoomvaartdiensten .....                                                                                                                           | 163  |
| § 5. Gewestelijke communicatie- en politie-<br>vaartuigen .....                       | 147  | VIII. Credietwezen .....                                                                                                                                                     | 165  |
| § 6. Bijzondere onderwerpen .....                                                     | 149  | K. I. Onderwijs .....                                                                                                                                                        | 169  |
| Emigratie van Javanen en Soendane-<br>zen naar de buitenbezittingen .....             | 149  | § 1. Europeesch onderwijs .....                                                                                                                                              | 169  |
| Grenzen van gewestelijke en afdee-<br>lingshoofdplaatsen .....                        | 149  | a. Middelbaar onderwijs .....                                                                                                                                                | 169  |
| Ontvlambare oliën .....                                                               | 150  | b. Lager onderwijs .....                                                                                                                                                     | 170  |
| Ontploffbare stoffen .....                                                            | 150  | Normaalscholen en akte-examens .....                                                                                                                                         | 170  |
| Vuurwapens, buskruit en munitie .....                                                 | 150  | Openbare lagere scholen .....                                                                                                                                                | 171  |
| Logementen en neringen .....                                                          | 150  | Particuliere scholen .....                                                                                                                                                   | 172  |
| Algemeene pakhuizen .....                                                             | 150  | § 2. Inlandsch onderwijs .....                                                                                                                                               | 173  |
| II. Persoonlijke diensten .....                                                       | 151  | a. Openbaar onderwijs .....                                                                                                                                                  | 173  |
| § 1. Java en Madoera .....                                                            | 151  | Opleidingsscholen voor inlandsche<br>ambtenaren .....                                                                                                                        | 173  |
| § 2. Buitenbezittingen .....                                                          | 151  | School voor zonen van inlandsche<br>hoofden en van andere aanzien-<br>lijke inlanders te Tondano .....                                                                       | 173  |
| III. Landelijke inkomsten .....                                                       | 153  | Kweekscholen voor inlandsche on-<br>derwijzers .....                                                                                                                         | 174  |
| Landrente (in de gouvernementslanden op<br>Java en Madoera) .....                     | 153  | Onderwijzers-examens buiten de<br>kweekscholen .....                                                                                                                         | 174  |
| Andere landelijke inkomsten .....                                                     | 154  | Speciale scholen .....                                                                                                                                                       | 174  |
| IV. Agrarische aangelegenheden; uitgifte van<br>grond .....                           | 155  | Gewone lagere scholen .....                                                                                                                                                  | 175  |
| § 1. Java en Madoera .....                                                            | 155  | Ambachtsscholen voor inlanders ..                                                                                                                                            | 175  |
| Agrarische rechtstoestand van de voor-<br>malige Solosche enclave Selo .....          | 155  | Huisvlijtschool .....                                                                                                                                                        | 175  |
| Conversie van communaal in erfelijk<br>individueel grondbezit .....                   | 155  | Opleidingsschool voor inlandsche<br>rechtskundigen te Batavia .....                                                                                                          | 175  |
| Vervanging van erfelijk individueel<br>grondbezit door agrarischen eigendom .....     | 155  | Desascholen .....                                                                                                                                                            | 176  |
| Verhuur van grond door inlanders aan<br>niet-inlanders .....                          | 156  | Geldelijk overzicht .....                                                                                                                                                    | 176  |
| Ontginning door inlanders van woesten<br>(niet tot de desa's behoorenden) grond ..... | 156  | b. Particulier onderwijs .....                                                                                                                                               | 176  |
| Uitgifte van grond in erfpacht .....                                                  | 157  | Kweekscholen en opleidingsklassen .....                                                                                                                                      | 176  |
| Vervanging van huur door erfpacht ..                                                  | 158  | Hollandsche cursussen .....                                                                                                                                                  | 178  |
| Verhuur van grond .....                                                               | 158  | Kost- en dagschool te Tomohon<br>(voor dochters van hoofden en<br>aanzienlijken in de Minahasa) ..                                                                           | 178  |
| Verkoop van grond .....                                                               | 158  | School ter opleiding van onder-<br>wijzers en van zonen van inland-<br>sche hoofden en andere aanzien-<br>lijke inlanders te Naroemonda<br>(Tapanoeli) .....                 | 178  |
| Uitgifte van grond met recht van<br>opstal .....                                      | 158  | Scholen voor handwerksonderwijs<br>voor inlanders .....                                                                                                                      | 178  |
| Uitgifte van grond in bruikleen of met<br>recht van gebruik .....                     | 158  | Lagere scholen (zendings- en<br>andere) .....                                                                                                                                | 179  |
| Beschikking door het Gouvernement<br>over grond in het bezit van derden ...           | 159  | II. Kunsten en wetenschappen .....                                                                                                                                           | 179  |
| § 2. Buitenbezittingen .....                                                          | 159  | § 1. Studie van Oostersche talen en van de<br>instellingen van den Islam .....                                                                                               | 179  |
| Verhuur van grond door inlanders aan<br>niet-inlanders .....                          | 159  | § 2. Oudheidkunde .....                                                                                                                                                      | 179  |
| Ontginning door inlanders van domein-<br>grond .....                                  | 159  | § 3. Koninklijk Magnetisch en Meteorolo-<br>gisch Observatorium te Batavia .....                                                                                             | 179  |
| Uitgifte van grond in erfpacht .....                                                  | 159  | § 4. Genootschappen ter bevordering van<br>wetenschappen en nijverheid; weten-<br>schappelijke werken van verschillen-<br>den aard; tijdschriften en nieuwsbla-<br>den ..... | 181  |
| Verhuur van grond .....                                                               | 160  | III. Eeredienst .....                                                                                                                                                        | 183  |
| Uitgifte van grond in eigendom of met<br>recht van opstal .....                       | 160  | § 1. Christelijke godsdienst .....                                                                                                                                           | 183  |
| Uitgifte van grond in bruikleen of met<br>recht van gebruik .....                     | 160  | Indische Protestantsche Kerk .....                                                                                                                                           | 183  |
| V. Agrarische en kadastrale opnemingen .....                                          | 161  |                                                                                                                                                                              |      |
| § 1. Agrarische opnemingen .....                                                      | 161  |                                                                                                                                                                              |      |
| § 2. Kadaster .....                                                                   | 161  |                                                                                                                                                                              |      |

|                                                                                                                      | Kol. |                                                                                                                                                                                 | Kol. |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| Rooms-katholieke Kerk .....                                                                                          | 184  | Accijnzen .....                                                                                                                                                                 | 216  |
| Zendingswerk (buiten dat der R.-k. missie) .....                                                                     | 184  | Haven- en ankeragegelden, loods- en kaaigelden, vergoeding voor het gebruik van de electrische verlichting in de gouvernements-opslag-lokalen en loods- en steiger-gelden ..... | 216  |
| § 2. Mohammedaansche godsdienst.....                                                                                 | 185  | Belastingen in het algemeen .....                                                                                                                                               | 217  |
| IV. Instellingen van liefdadigheid; uitkeerings- en spaarfondsen .....                                               | 185  | Personeele belasting .....                                                                                                                                                      | 217  |
| V. Burgerlijke geneeskundige dienst.....                                                                             | 185  | Inkomstenbelasting .....                                                                                                                                                        | 217  |
| Personeel .....                                                                                                      | 185  | Verponding en daarmede overeenkomende heffingen .....                                                                                                                           | 218  |
| Ziekten-wetgeving .....                                                                                              | 186  | Belasting op de bedrijfs- en andere inkomsten van inlanders en vreemde oosterlingen .....                                                                                       | 219  |
| Algemeene gezondheidstoestand .....                                                                                  | 187  | Pandhuisdienst .....                                                                                                                                                            | 219  |
| Geneeskundige gouvernementspraktijk .....                                                                            | 190  | Belasting op het slachten van runderen, buffels, paarden en veulens op Java en Madoera .....                                                                                    | 219  |
| Geneeskundig staatstoezicht .....                                                                                    | 190  | Belasting op het slachten van varkens op Java en Madoera .....                                                                                                                  | 220  |
| Inlandsche artsen .....                                                                                              | 191  | Slachtbelastingen in de buitenbezittingen .....                                                                                                                                 | 220  |
| Inlandsche vroedvrouwen .....                                                                                        | 191  | Hondenbelasting .....                                                                                                                                                           | 220  |
| Vaccine en inenting tegen hondsdoelheid .....                                                                        | 191  | Zegelrecht .....                                                                                                                                                                | 220  |
| Geneeskundig laboratorium en cursussen in tropische ziekten .....                                                    | 192  | Recht op openbare verkooping .....                                                                                                                                              | 220  |
| Ziekengestichten en fondsen .....                                                                                    | 192  | Overschrijvings-, successie- en overgangsrecht .....                                                                                                                            | 221  |
| Krankzinnigenwezen .....                                                                                             | 194  | Licentien aan Chineezers voor het houden van dobbelspelen .....                                                                                                                 | 222  |
| VI. IJkwezen .....                                                                                                   | 193  | Belastingen van verschillenden aard, die slechts in het een of ander gewest geheven worden .....                                                                                | 222  |
| VII. Loterijen .....                                                                                                 | 195  | C. Bijdragen aan de landsmiddelen uit niet onder rechtstreeksch bestuur gebrachte landschappen .....                                                                            | 222  |
| L. I. Waterstaat en burgerlijke openbare werken .....                                                                | 197  | II. Muntstelsel; geldmarkt .....                                                                                                                                                | 223  |
| § 1. Personeel; uitvoering van werken.....                                                                           | 197  | § 1. Muntwezen .....                                                                                                                                                            | 223  |
| § 2. Bijzonderheden nopens de verschillende categorieën van werken.....                                              | 197  | § 2. Geldmarkt .....                                                                                                                                                            | 223  |
| Gebouwen .....                                                                                                       | 197  | § 3. Javasche Bank .....                                                                                                                                                        | 223  |
| Wegen en bruggen .....                                                                                               | 198  | N. Burgerlijke en militaire landsdienaren .....                                                                                                                                 | 227  |
| Opruiming van rivierhindernissen ..                                                                                  | 199  | Groot-ambtenaarsexamen .....                                                                                                                                                    | 227  |
| Bevloeings- en afwateringswerken ..                                                                                  | 199  | Examens voor den Nederlandsch-Indischen administratieven dienst .....                                                                                                           | 227  |
| Rivier- en waterkeeringswerken ...                                                                                   | 200  | Nederlandsch-Indische Bestuursacademie .....                                                                                                                                    | 227  |
| Havens en reeden .....                                                                                               | 201  | Gegradueerde ambtenaren voor den bureaudienst .....                                                                                                                             | 228  |
| Drinkwatervoorziening .....                                                                                          | 204  | Faculteitsexamen .....                                                                                                                                                          | 228  |
| II. Stoomwezen .....                                                                                                 | 203  | Klein-ambtenaarsexamen .....                                                                                                                                                    | 228  |
| III. Geleidingen voor electrische verlichting en voor het overbrengen van kracht door middel van electriciteit ..... | 205  | Ambtenaren op gewestelijke en plaatselijke bureaux .....                                                                                                                        | 228  |
| M. I. Financiën .....                                                                                                | 207  | Examens voor en benoembaarheid tot speciale betrekkingen; uitzending van personeel voor die betrekkingen uit Nederland .....                                                    | 228  |
| § 1. Begrooting .....                                                                                                | 207  | Positie van in actieven dienst zijnde koloniale ambtenaren, die tot lid der Staten-Generaal gekozen worden .....                                                                | 229  |
| a. Begrootingswetten .....                                                                                           | 207  | Geneeskundige keuring .....                                                                                                                                                     | 229  |
| b. Begrootingsrekeningen .....                                                                                       | 208  | Overtocht .....                                                                                                                                                                 | 229  |
| § 2. Landskassen in Indië en kasbeheer in Nederland .....                                                            | 207  | Toelagen en periodieke traktementsverhoogen .....                                                                                                                               | 229  |
| § 3. Verkoop van producten .....                                                                                     | 209  |                                                                                                                                                                                 |      |
| Veilingen .....                                                                                                      | 209  |                                                                                                                                                                                 |      |
| Bevrachtingen .....                                                                                                  | 210  |                                                                                                                                                                                 |      |
| Assurantie .....                                                                                                     | 210  |                                                                                                                                                                                 |      |
| § 4. Andere bronnen van inkomsten .....                                                                              | 209  |                                                                                                                                                                                 |      |
| A. Verpachte middelen .....                                                                                          | 209  |                                                                                                                                                                                 |      |
| Opiumpacht in de buitenbezittingen .....                                                                             | 209  |                                                                                                                                                                                 |      |
| Andere verpachte middelen .....                                                                                      | 211  |                                                                                                                                                                                 |      |
| Java en Madoera .....                                                                                                | 211  |                                                                                                                                                                                 |      |
| Buitenbezittingen .....                                                                                              | 212  |                                                                                                                                                                                 |      |
| B. Onverpachte middelen en inkomsten .....                                                                           | 213  |                                                                                                                                                                                 |      |
| Opiumregie .....                                                                                                     | 213  |                                                                                                                                                                                 |      |
| In- en uitvoerrechten .....                                                                                          | 215  |                                                                                                                                                                                 |      |

|                                                                                                                                                            | Kol. |                                                                                                                                                                | Kol. |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| Reis- en verblijfkosten, huishuurindemniteit, daggeld                                                                                                      | 229  | Andere ondernemingen                                                                                                                                           | 249  |
| Verloven                                                                                                                                                   | 229  | b. Landbouw op gronden door het Gouvernement in erfpacht afgestaan                                                                                             | 250  |
| Pensioenen                                                                                                                                                 | 229  | c. Landbouw op gronden aan particulieren in eigendom afgestaan                                                                                                 | 251  |
| Non-activiteit en wachtgeld                                                                                                                                | 230  | d. Landbouw op verhuurde landen in Soerakarta en Djokjakarta                                                                                                   | 252  |
| Compensatie van schulden                                                                                                                                   | 230  | § 2. Buitenbezittingen                                                                                                                                         | 251  |
| Préséance                                                                                                                                                  | 230  | 1°. Inlandsche landbouw                                                                                                                                        | 251  |
| Kostuum; uniform                                                                                                                                           | 230  | a. Eenjarige gewassen                                                                                                                                          | 251  |
| Stamboeken van inlandsche ambtenaren                                                                                                                       | 230  | Rijst                                                                                                                                                          | 251  |
| Officieren van gezondheid en militaire apothekers bij het leger in Nederlandsch-Indië                                                                      | 230  | Overige eenjarige gewassen (andere dan rijst)                                                                                                                  | 255  |
| Militaire apothekersbedienden                                                                                                                              | 230  | b. Overjarige gewassen                                                                                                                                         | 256  |
| Onderluitenanten                                                                                                                                           | 230  | Koffie                                                                                                                                                         | 256  |
| Weduwen- en weezenfondsen                                                                                                                                  | 230  | Klappercultuur                                                                                                                                                 | 256  |
| 0. Aangelegenheden behoorende tot den werkring van het departement van landbouw                                                                            | 233  | Peper                                                                                                                                                          | 257  |
| I. Landbouw                                                                                                                                                | 233  | Muskaatnoten en foelie                                                                                                                                         | 258  |
| § 1. Java en Madoera                                                                                                                                       | 233  | Gambir                                                                                                                                                         | 258  |
| 1°. Inlandsche landbouw                                                                                                                                    | 233  | Kruidnagelen                                                                                                                                                   | 258  |
| a. Eenjarige gewassen                                                                                                                                      | 233  | Sago                                                                                                                                                           | 258  |
| Rijst                                                                                                                                                      | 234  | Andere overjarige gewassen en boschproducten                                                                                                                   | 258  |
| Suiker                                                                                                                                                     | 236  | 2°. Gouvernements-cultures                                                                                                                                     | 265  |
| Indigo                                                                                                                                                     | 236  | Gouvernements-caoutchouc-onderneming                                                                                                                           | 259  |
| Tabak                                                                                                                                                      | 237  | 3°. Particuliere ondernemingen                                                                                                                                 | 259  |
| Katoen                                                                                                                                                     | 237  | a. Landbouwondernemingen op gronden door het Gouvernement in erfpacht of in huur afgestaan                                                                     | 259  |
| Kedele                                                                                                                                                     | 238  | b. Landbouwondernemingen, welke (in de onder rechtstreeksch Europeesch bestuur staande streken) uitsluitend berusten op overeenkomsten met de bevolking        | 260  |
| Rameh                                                                                                                                                      | 238  | c. Landbouwondernemingen op gronden door het Gouvernement in eigendom afgestaan                                                                                | 260  |
| Cassave                                                                                                                                                    | 238  | d. Landbouwondernemingen, gevestigd op gronden, bij contract verkregen van vorsten of hoofden van in het genot van zelfbestuur gelaten inlandsche landschappen | 260  |
| Andere gewassen                                                                                                                                            | 238  | II. Boschwezen                                                                                                                                                 | 261  |
| b. Overjarige gewassen                                                                                                                                     | 238  | § 1. Java en Madoera                                                                                                                                           | 261  |
| Klappercultuur                                                                                                                                             | 238  | a. Boschbeheer in engeren zin                                                                                                                                  | 261  |
| Bamboe                                                                                                                                                     | 239  | Uitgestrektheid en gesteldheid der bosschen                                                                                                                    | 261  |
| Nipah                                                                                                                                                      | 239  | Grensregeling en afbakening der bosschen                                                                                                                       | 262  |
| Arèn                                                                                                                                                       | 240  | Verschillende andere werkzaamheden met de voorloopige inrichting der djatibosschen in verband staande                                                          | 262  |
| Kapok                                                                                                                                                      | 240  | Djaticulturen                                                                                                                                                  | 263  |
| Thee                                                                                                                                                       | 240  | Wildhoutculturen                                                                                                                                               | 263  |
| Sirih, pinang, mangkoedoe                                                                                                                                  | 241  | Caoutchoucculturen                                                                                                                                             | 264  |
| Peper                                                                                                                                                      | 241  | Exploitatie der djati- en wildhoutbosschen                                                                                                                     | 264  |
| Vruchten                                                                                                                                                   | 241  |                                                                                                                                                                |      |
| Caoutchouc                                                                                                                                                 | 241  |                                                                                                                                                                |      |
| Sisal (Manila-hennep)                                                                                                                                      | 241  |                                                                                                                                                                |      |
| 2°. Gouvernements-cultures                                                                                                                                 | 242  |                                                                                                                                                                |      |
| a. Koffiecultuur aan de verplichte levering onderworpen                                                                                                    | 242  |                                                                                                                                                                |      |
| b. Gouvernements-kina-onderneming.                                                                                                                         | 244  |                                                                                                                                                                |      |
| c. Gouvernements-getahpertja-onderneming                                                                                                                   | 245  |                                                                                                                                                                |      |
| 3°. Particuliere ondernemingen                                                                                                                             | 245  |                                                                                                                                                                |      |
| a. Landbouwondernemingen, uitsluitend op contracten met de inlandsche bevolking berustende, en ondernemingen tot opkoop en bereiding van landbouwproducten | 245  |                                                                                                                                                                |      |
| Suikerondernemingen                                                                                                                                        | 245  |                                                                                                                                                                |      |
| Tabaksondernemingen                                                                                                                                        | 248  |                                                                                                                                                                |      |
| Indigo-onderneming                                                                                                                                         | 249  |                                                                                                                                                                |      |

|                                                                                                                                                                 | Kol. |                                                                                                        | Kol. |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| Uitdunning der bosschen .....                                                                                                                                   | 265  | Tractie .....                                                                                          | 292  |
| Bewaking der bosschen .....                                                                                                                                     | 266  | Personeel .....                                                                                        | 292  |
| b. Definitieve boschinrichting .....                                                                                                                            | 266  | Uitkomsten van het verkeer .....                                                                       | 293  |
| Algemeene opmerkingen .....                                                                                                                                     | 266  | 2°. Particuliere spoorwegen .....                                                                      | 293  |
| Grensregeling en afbakening .....                                                                                                                               | 266  | Tarieven .....                                                                                         | 293  |
| Opneming en kaarteering .....                                                                                                                                   | 266  | Uitkomsten van het verkeer .....                                                                       | 294  |
| Indeeling der bosschen .....                                                                                                                                    | 266  | Concessiën of aanvragen voor nieuwe<br>lijnen .....                                                    | 294  |
| Boschbeschrijving .....                                                                                                                                         | 266  | B. Stoomtramwegen .....                                                                                | 294  |
| Bedrijfsplannen .....                                                                                                                                           | 266  | 1°. Staatsstoomtramwegen .....                                                                         | 294  |
| Onderzoekingen naar bijgroei, hout-<br>massa, enz. ....                                                                                                         | 266  | 2°. Particuliere tramwegen .....                                                                       | 296  |
| c. Personeel .....                                                                                                                                              | 266  | a. Aanleg .....                                                                                        | 296  |
| d. Baten en lasten .....                                                                                                                                        | 268  | b. Exploitatie .....                                                                                   | 296  |
| § 2. Buitenbezittingen .....                                                                                                                                    | 267  | c. Vergunning of aanvragen voor nieuwe<br>lijnen .....                                                 | 296  |
| III. Veeartsenijkundige dienst en veeteelt .....                                                                                                                | 267  | C. Electriche tramwegen .....                                                                          | 297  |
| A. Veeartsenijkundige dienst .....                                                                                                                              | 267  | D. Transportkabels .....                                                                               | 298  |
| B. Veeteelt .....                                                                                                                                               | 269  | III. Mijnbouw .....                                                                                    | 297  |
| § 1. Java en Madoera .....                                                                                                                                      | 269  | § 1. Dienst van het mijnwezen .....                                                                    | 297  |
| § 2. Buitenbezittingen .....                                                                                                                                    | 271  | Personeel .....                                                                                        | 297  |
| IV. Visscherijen .....                                                                                                                                          | 271  | Geschriften .....                                                                                      | 298  |
| V. Natuurwetenschappen en wetenschappelijke<br>reizen .....                                                                                                     | 278  | Palaeontologische, geologische en mijn-<br>bouwkundige onderzoekingen van gou-<br>vernementswege ..... | 298  |
| § 1. Natuurwetenschappelijke onderzoekingen<br>en hare toepassingen, ressorteerende<br>onder de technische afdelingen van het<br>departement van landbouw ..... | 273  | Diepe grondpeilingen .....                                                                             | 300  |
| Botanie .....                                                                                                                                                   | 274  | § 2. Gouvernements-ontginningen .....                                                                  | 299  |
| Zoölogie .....                                                                                                                                                  | 275  | Tinwinning op Banka .....                                                                              | 299  |
| Chemie .....                                                                                                                                                    | 276  | Steenkolenontginning nabij Sawah-<br>loento (Ombilin-mijnen) .....                                     | 301  |
| Bodemonderzoekingen .....                                                                                                                                       | 276  | § 3. Particuliere ontginningen .....                                                                   | 301  |
| § 2. Onderwijs in land- en tuinbouw .....                                                                                                                       | 275  | Tin .....                                                                                              | 303  |
| Landbouwschool .....                                                                                                                                            | 275  | Steen- en bruinkolen .....                                                                             | 304  |
| Practische opleiding voor den land-<br>tuin- en boschbouw .....                                                                                                 | 276  | Petroleum .....                                                                                        | 304  |
| § 3. Wetenschappelijke exploraties en reizen .....                                                                                                              | 277  | Goud en zilver .....                                                                                   | 304  |
| P. Gouvernementsbedrijven .....                                                                                                                                 | 279  | Andere delfstoffen .....                                                                               | 305  |
| I. Post-, telegraaf- en telefoondienst .....                                                                                                                    | 279  | § 4. Inlandsche ontginningen .....                                                                     | 305  |
| § 1. Vereenigde dienst .....                                                                                                                                    | 279  | IV. Zout .....                                                                                         | 305  |
| § 2. Brieven- en pakketpost .....                                                                                                                               | 281  | V. Fabriekmatige bereiding van opium .....                                                             | 309  |
| Posterijen in Indië .....                                                                                                                                       | 281  | VI. Landsdrukkerij .....                                                                               | 309  |
| Postverkeer met Nederland en vreemde<br>landen .....                                                                                                            | 282  | Q. Koopvaart, scheepsbouw, handel en nijverheid ...                                                    | 311  |
| Ontvangsten .....                                                                                                                                               | 283  | § 1. Koopvaart .....                                                                                   | 311  |
| § 3. Telegrafen en telefonen .....                                                                                                                              | 283  | § 2. Nederlandsch-Indische koopvaardijvloot ..                                                         | 311  |
| § 4. Paardenposterij .....                                                                                                                                      | 287  | § 3. Scheepsbouw .....                                                                                 | 313  |
| § 5. Postspaarbank .....                                                                                                                                        | 287  | § 4. Handel; fabrieks- en handwerksnijverheid                                                          | 313  |
| II. Spoor- en tramwegen .....                                                                                                                                   | 289  | Groothandel .....                                                                                      | 313  |
| A. Spoorwegen .....                                                                                                                                             | 290  | Binnenlandsche handel .....                                                                            | 315  |
| 1°. Staatsspoorwegen .....                                                                                                                                      | 290  | Fabrieks- en handwerksnijverheid .....                                                                 | 316  |
| a. Verkenning, opneming en aanleg .....                                                                                                                         | 290  | Kamers van koophandel en nijverheid ..                                                                 | 316  |
| b. Exploitatie .....                                                                                                                                            | 291  | Inlandsche nijverheid .....                                                                            | 316  |
| Lengte in exploitatie .....                                                                                                                                     | 291  | Tentoonstellingen .....                                                                                | 317  |
| Tarieven .....                                                                                                                                                  | 291  | Aanvulling .....                                                                                       | 321  |

